

custodes, aut famuli, et velint sua culpa ante finitum tempus discedere, aut egrotent. Vide *verb.* Locatio, *num.* 48 ad 59.

Famuli an possint de bonis suorum dominorum, seu conductorum aliquid pro compensatione occulta subripere. Vide *verb.* Famuli, *num.* 26, et *verb.* Compensatio.

Conductor ad quid teneatur versus locatorem in iis quæ ad rem locatam spectant, *num.* 61 ad 82.

Jus locatori et conductori competens assignatur, *num.* 83.

Num fieri possit locatio ad longum tempus de fructibus honorum ecclesiasticorum sine beneplacito apostolico, *num.* 84 et *seqq.*

Vide pariter *verb.* Alienatio, *art.* 3.

LOGOMETRIA.

Logometria quid. Vide *verb.* Mundus, *num.* 200.

LOTH PATRIARCHA (V, 205).

Loth patriarcha. Vide hoc *verb.* per tot.

LUDENTES.

Ludentes in scenis. Vide *verb.* Infamis, *num.* 11, et *verb.* Irregularitas, *art.* 1, *num.* 12.

LUDUS, SPONSIO (V, 209).

Ludus quid sit, et ut sit licitus quid requiratur. Vide *verb.* Ludus, Sponsio, *num.* 1 et 2.

Sponsio quid sit, et ut sit licita quid requiratur, *num.* 3 et 4.

Ludi contractus quando, et quo jure licitus, *num.* 5.

Ludus, qui sola fortuna, et casu regitur, quo jure, et quibus sit prohibitus, et quomodo talis prohibitio se extendat ad clericos, *num.* 6, 7 et 8, et *verb.* Clericus, *art.* 5, *num.* 1 et 2, et *verb.* Venatio, *num.* 1.

Regulares an, et quibus ludis licite ludere possint, vel non, *num.* 9 ad 16.

An liceat ludere pro aliqua re spirituali, aut rem spirituales cum alia re temporalis, *num.* 17 et 18.

Filiusfamilias in qua quantitate possit licite ludere, et quæ bona possit, vel non, ludo exponere, et quid si exponens lucretur, vel perdat notabilem summam, *num.* 19 ad 31.

Uxor an possit, et quæ bona ludo exponere in secio, vel invito marito, et quo jure, *num.* 32 ad 35.

Quid si ludens velit plus vincere quam perdere possit, aut ludat cum animo non solvendi, si perdat, *num.* 36 ad 59; ad *num.* 36 auctor. vide notata.

Ludens, rem furtivam lucrans, an teneatur eam restituere, *num.* 40 et 41.

Ludens pecunia furtiva an licite retinere possit quod lucratur, *num.* 42 et 43.

Injuste coactus ad ludendum potest licite retinere quod lucratur; secus de injuste cogente, *num.* 44 et 45.

Deceptiones sive licitæ, sive illicitæ in ludo assignantur, *num.* 46 ad 52.

Ludens an teneatur monere collusorem errantem contra se ipsum in enumerandis punctis, etc., *num.* 53.

An multo magis in arte ludi peritus teneatur restituere lucrum cum multo minus perito reportatum, *num.* 54.

Lusor exponens monetam malam in ludo an possit licite retinere quod cum ipsa lucratur, *num.* 55.

Ludentes ludo legibus prohibito an peccent, ac possint in iudicio lucrum repetere, *num.* 56, 57 et 58.

Qui ludo prohibito lusit credito, et perdidit, est

in conscientia obligatus ad solvendum, et quid si lusit cum animo utendi legis beneficio, aut ipsi renuntiaverit antecederet ad ludum, *num.* 59 ad 64.

Quoad sponsonem eadem proportionaliter concludenda sunt, quæ de ludo, *num.* 65.

Qui certus est de eventu, et veritate rei, an possit sponsonem inire, et inde lucrum recipere, et quid si protestetur se esse certum, et tamen ille alius spondere contendat, *num.* 66, 67 et 68.

Plura a jure civili sancita circa aleatores, et ludos fortunæ recensentur, *num.* 69 ad 83.

Num repeti possit pecunia ad ludum fortunæ credita, *num.* 84 ad 86.

Ludus virtutis permissus est, si honestati non refragetur, et sanitatis causa medice adhibeatur, *num.* 87.

Quosnam virtutis ludos permiserit jus civile, *num.* 88 et 89.

De *lottaria* quæri solet an plus juris subsit quam in ludo fortunæ, *num.* 90 ad 92.

Quando licita sit sponsio, et ad quam quantitatem, *num.* 93.

Ut ludus sit licitus, præter quatuor condiciones ab auctore propositas, tres adhuc requiruntur alia, quæ exponuntur, *num.* 1 ad 6.

Quid de regularibus, quoad ludos, sentiendum, et quid præsertim a confessoris mortalium considerandum sit, *num.* 7 et 8.

LUNATICI.

Lunatici et furiosi. Vide *verb.* Irregularitas, *art.* 1, *num.* 11.

LUXURIA (V, 257).

Luxuria quid sit, et quæ ejus species. Vide *verb.* Luxuria, *num.* 1 et 2.

Fornicatio quid sit, et quale peccatum, *num.* 3 et 4.

Fornicatio est intrinsece mala, et alia dicitur vaga, alia determinata, et quæ sit utraque, *num.* 5, 6 et 7.

Fornicatio cum persona infideli vel cum alterius sponsa, an sit simplex fornicatio, *num.* 8 et 9.

Copula cum soluta est in confessione explicanda, *num.* 10.

Adulterium quid sit, et omnia, quæ ipsum concernunt. Vide *verb.* Adulterium, per tot.

Incestus quid sit, quidque rationem ejus participet, et quid requiratur ut sit casus reservatus, et quale sit peccatum, *num.* 11 ad 15.

Incestus quomodo specie distinguantur, et in confessione exprimendi, *num.* 16 et 17.

Quid si incestuosus velit post copulam contrahere in gradu prohibito, *num.* 18 et 19.

Incestuosus an, et quando possit, et debeat vel non, petere, et reddere debitum. Vide *verb.* Debitum conjugale, per tot.

Stuprum quid sit, quale peccatum et, quid ad ejus essentiam requiratur, *num.* 21 ad 25.

Stuprator ad quid teneatur circa virginem stupratam, *num.* 26 et 27.

Raptus quid sit, et omnia quæ ipsum, et raptorem concernunt vide *verb.* Impedimenta matrimonii, *art.* 2, *num.* 103 ad 117.

Sacrilegium carnale et personale quid sit, quale peccatum, quando, et quomodo in confessione exprimendum, *num.* 29 ad 32.

Peccatum contra naturam, quid sit, ejusque subdivisio assignatur, *num.* 33 et 34.

Mollities, seu pollutio quid sit, quale peccatum, an liceat ipsam in aliquo casu procurare, vel desiderare ut sequatur, *num.* 35 ad 39.

Pollutio in somnis secuta an, et quando possit esse peccatum, et an quis teneatur reprimere prævidens eam secuturam, *num.* 40 ad 44.

Polluens se cum imaginatione peccandi cum aliqua debet in confessione personam exprimere, *num.* 45.

Inordinatus concubitus quid sit, et quando circa ipsum peccare possint conjuges. Vide *verb.* Luxuria, *num.* 46 ad 49.

Sodomia quid, et quodplex sit, quomodo committi possit, an sit in confessione exprimenda, quæ ejus poena et alia ipsam concernentia, *n.* 50 ad 63.

Bestialitas quid sit, quomodo in confessione aperienda, quid reducat ad ejus speciem, quale sit peccatum, et in quo differat a mollitie, et Sodomia, *num.* 64 ad 70.

Impudicitia quid sit, *num.* 71.

Oscula, tactus et amplexus an, et quando possint esse peccata mortalia, *num.* 72 ad 77.

Ad *num.* 73 auctor. vide in not.

Aspicere animalia coeuntia, eorumque verenda tangere an et quale sit peccatum, *num.* 78, 79 et 80.

Ad *num.* 79 auctor. vide in not.

Personæ simul nudæ se invicem aspicientes, vel tangentes, vel solus nudus se ipsum aspiciens, vel tangens, an graviter peccet, *n.* 81, 82 et 85.

Persona soluta permittens se tangi, aut osculari ab alia quando graviter peccet, vel non. Vide *verb.* Femina, *num.* 27 et *seqq.*

Obscena legere, inhonesta canere, turpia loqui, ac libros de ipsis, aut similibus componere, an, et quale sit peccatum, *num.* 85 et 86.

Choræ an et quando licite fieri possint, *n.* 87.

Tactus, oscula, amplexus, et similia inter conjuges, vel inter sponsos, et quando peccent ob delectationem de acta conjugii, vel de copula futura, *num.* 88 ad 91 et *verb.* Delectatio morosa, *num.* 24.

Vidua quando peccet, vel non circa delectationem morosam de copula præterita. Vide *verb.* Delectatio morosa, *num.* 27 et *seqq.*

Quando femina graviter peccet, vel non in ornamentis, et similibus provocantibus ad lasciviam. Vide *verb.* Femina, *num.* 14.

Quando sint peccata gravia cogitationes impuræ, et delectationes morosæ, quæ ex hactenus recensitis oritur solent. Vide *verb.* Delectatio morosa per tot.

An detur parvitas materiæ in rebus veneris, *n.* 95.

M

MACELLARI.

Vide *verb.* Infamis, *num.* 11, et *verb.* Irregularitas, *art.* 2, *num.* 11, vers. Octava.

MACELLUM (V, 255).

Macelli separati usus pro ecclesiasticis est permissus. Vide *verb.* Macellum, *num.* 1.

Alia ad rem, *num.* 2 ad 9.

MAGELLANICA.

Magellanica unde sit dicta. Vide *verb.* Mundus, *num.* 86.

MAGI, QUI CHRISTUM ADORAVERUNT

(V, 257).

Magi quinam fuerint, et alia de iisdem. Vide *verb.* Magi, etc., *num.* 1, 2 et *seqq.* per totum.

MAGIA.

Vide *verb.* Superstitio, *num.* 10, 40 et 79, ubi de ejus poenis.

MAGISTER (V, 261).

In magistrum assumendus non est, qui formam discipuli non assumpsit. Vide *verb.* Magister, *n.* 1 ad 4.

Magistri cujusunque facultatis tenentur emittere fidei professionem, *num.* 5.

Magistri antequam admittantur, quomodo et a quo examinandi, *num.* 6 et 7.

Magistri instruere debent discipulos etiam in rebus fidei; *num.* 8 et *num.* 33.

Magistri, correctionis causa, quid possint, vel non, in discipulos clericos, *num.* 9, 10 et 11.

Magister clericus majorem habet potestatem in discipulum, quam pater in filium, *num.* 12.

Magistri, quoad discipulos peccant in pluribus, quæ assignantur, *num.* 13.

Magistri, qui curant ad se trahere illos discipulos, qui aliorum scholas frequentabant, quomodo peccent, et ad quid teneantur, *num.* 14, 15 et 16.

Reprehenditur auctor, *num.* 16, in nota.

Magistri, et doctores laureati æquiparantur nobilibus, et censentur in dignitate constituti, et eorum exemptiones ac prææminentia assignantur. Et qui alii veniant nomine magistrorum, *num.* 17 ad 23.

Ad *num.* 19 auctor. vide not. *num.* 34.

Quomodo intelligendus sit auctor, *num.* 22. Vide *num.* 35.

Baccalarii qui sint, unde sic dicantur, et quomodo ab aliis voveantur, *num.* 24, 25 et 26.

De magistro scholæ primum in ecclesia cathedrali, et postea etiam in collegiata ecclesia, et illius munere, *num.* 27 ad 29.

Ab his diversi, qui de licentia episcopi grammaticam, aliasque facultates docebant, *num.* 30 ad 32.

MAGISTER CÆREMONIARUM (V, 273).

Magister cæremoniarum ubi necessarius sit, quid possit, vel non, in exsequendis iis, quæ sunt sui muneris. Vide *verb.* Magister cæremoniarum, *num.* 1 ad 9.

Cæremonia unde sint dictæ, *num.* 10.

Afferuntur duo dubia novissime a sacra congregatione Concilii resoluta, *n.* 11.

MAGISTRATUS (V, 277).

Magistratus quid possit, vel non, quoad locum, et præcedentiam tum in ecclesia, tum in processionibus, aliisque functionibus ecclesiasticis. Vide *verb.* Magistratus, *n.* 1 ad 15.

Adducuntur ad rem varia dubia resoluta a sacra congregatione Rituum, *n.* 14.

Magistratus et iudices seculares procedentes in criminalibus contra ecclesiasticos excommunicantur, *n.* 16.

De loco magistratum in ecclesia, thurificatione ipsorum, pace iis danda, tum de associatione ab illis faciendi episcopo. Vide *n.* 17.

Nullo modo licet dare osculandum Evangelium cuivis magistrati, *num.* 18.

Qualis honor debeatur præsidi provincie. Vide *verb.* Ecclesia, *art.* 5, *num.* 36.

MALCHUS (V, 279).

Malchus quis fuerit, aliaque ad eum spectantia. Vide *verb.* Malchus, *num.* 1 et *seqq.*

MALEDICTI.

Maledictorum poenæ quæ sint. Vide *verb.* Poena, *art.* 2, *num.* 160.

MALEFICIUM.

Vide *verb.* Superstitio, *num.* 65.

Male sonans propositio quæ sit. Vide *verb.* Propositiones damnatæ, *num.* 56.

MANDATUM (V, 581).

Mandatum quid sit, et quomodo dividatur. Vide *verb.* Mandatum, *num.* 1 et 2.

Quis mandare possit, et quid sit objectum mandati, *num.* 12 ad 15.

Mandatum a lege cui et quid importat, *num.* 16.

Quis possit mandatum suscipere, et quenam sit obligatio mandatarii, *num.* 17 ad 19.

Actio duplex oritur ex hoc contractu, quæ assignatur, *num.* 20 ad 22.

Quam culpam præstare debeat mandatarius, *num.* 23, 24.

Quot modis mandatum resolvitur, et assignatur, *num.* 25 ad 34.

Si quid obscuritatis mandatum contineat, pro utro facienda interpretatio. Vide *verb.* Mandatum, *num.* 55.

MARITUS (V, 281).

Marito non licet occidere uxorem in adulterio deprehensam. Vide *verb.* Maritus, *num.* 1.

Marius an graviter peccet consumendo bona uxoris, *num.* 2.

Maritus quæ vota uxoris possit irritare, *n.* 3, 4, 5. Corrigitur auctor, *num.* 4 in nota.

Mortua uxore ususfructus dotis spectat ad maritum, proprietates vero ad filios, *num.* 6.

Maritus quid possit, vel non, circa dotem vivente uxore. Vide *verb.* Dos, *art.* 1 et *art.* 3.

Quæ probationes marito prohibeantur ad explorandam uxoris innocentiam, *num.* 8.

Maritus circa debitum conjugale. Vide *verb.* Debitum conjugale.

Maritus a mortuis reviviscens non tenetur amplius pristinae uxori, *num.* 10.

Maritus occidens propriam uxorem an gaudeat immunitate ecclesiastica, *num.* 11, 12 et 15.

De jure mariti in uxorem, *num.* 15.

Nobilitas mariti regulariter communicatur uxori. Quid autem si obstent statuta, *num.* 16 et 17.

Num omnia mariti privilegia communicentur, *num.* 18 ad 20.

An in viduis permaneant jura mariti, *num.* 20.

An, et quæ sortiatur maritus ex persona uxoris; an aliquando sequatur forum illius, et radiis ejus coruscet, *num.* 21.

Alia ad rem. Vide *verb.* Adulterium, Bona, Debitum conjugale, Dominium, Dos, Filius, Matrimonium, Uxor, et *verb.* Immunitas, *art.* 2, *num.* 90.

MARTYRIUM (V, 285).

Martyrium quid sit, et ad ipsum quid requiratur in adultis. Vide *verb.* Martyrium, *num.* 1 ad 5.

Ad verum martyrium requiritur, quod poena vel mors toleretur pro fide Christi, vel pro defensione virtutum supernaturalium, *num.* 6 ad 9.

Ad martyrium tria potissimum requiruntur, quæ assignantur, *num.* 10.

Martyres Græce, testes Latine dicuntur, *num.* 11.

Qui martyres dici possint, vel non, *num.* 12 ad 18.

An liceat hostes fidei provocare, et se martyrio ingerere, *num.* 19 ad 22.

Ad martyrium in adultis tum baptizatis, tum non baptizatis quid requiratur: et an sufficiat attritio supernaturalis cum voto sacramenti poenitentiae, *num.* 23 ad 29.

Martyrium in adultis remittit omnem culpam, et poenam, *num.* 30.

Martyrio decoratis respondet in cælo Laureola, seu Aureola, et quid sit, *num.* 31; martyrium quo instanti conferat gratiam, *num.* 32.

Cur in canone missæ nominentur solum martyres, et non confessores, *num.* 33.

Martyrum numerus aliquantulum disquiritur, *n.* 34.

Unde nomen martyrii, *num.* 37.

Martyres sunt pueri ante usum rationis occisi in odio Christi, *num.* 35.

Martyrii causæ tres esse debent, et quænam ea sint. Vide *num.* 38 ad 41.

Quænam dispositiones requirantur in homine, ut martyrii gratiam consequatur, *num.* 42 ad 74.

De pluralitate martyrum priorum Ecclesiæ sæculorum, *num.* 75 et seqq.

MARTYROLOGIUM (V, 505).

Quid sit martyrologium, et quomodo a calendariis differat. Vide *verb.* Martyrologium, *num.* 1, 2 et 3.

Quis primus martyrologium scripserit; varia exponuntur martyrologia, et eorum auctores nominantur, *num.* 4 ad 12.

Descriptio in Romano Martyrologio quid impor-

tat, et utrum in eo apponi queant sancti nondum canonizati, *num.* 15 et 14.

Martyrologii lectio quando facienda, *num.* 15.

MATER (V, 509).

Mater prægnans in periculo vite an, et quæ remedia sumere possit. Vide *verb.* Mater, *num.* 1 ad 9.

Fetus quando animetur, et alia ad ipsum spectantia, *num.* 10, et *verb.* Abortus. Mater probabiliter tenetur permittere sectionem, ut baptizetur puer alias moriturus sine baptismo, *num.* 12.

Mater prægnans an peccet si choreas ducat, *num.* 15.

Mater tenetur alere filios primo triennio, *num.* 14.

An mater sub gravi teneatur proprios lactare infantes, *num.* 15, et alia ad rem. Vide *verb.* Filius, Fili, *num.* 126, et *verb.* Parentes, *num.* 19.

Quid de matre, quæ infantem noctu sine debita cautela tenet in lecto, et quid si ipsum suffocaverit, vel occiderit, *num.* 16 ad 19 et *verb.* Poena, *num.* 151.

Matricida gaudet immunitate ecclesiastica, *num.* 20.

Matris moestitia est filius stultus, *num.* 21.

Matris maledictio eradicat fundamenta, 22.

An potestas in filios de jure naturæ competat soli patri exclusa matre, *num.* 25.

Quamvis potestas sola sit patris, sunt tamen officia, quæ filii non patri solum, sed et matri præstare tenentur, quæ vid. *n.* 26.

An matri asserenti filium aliquem ex adulterio natum esse credendum sit, *num.* 30, 31.

Mater transiens ad secundas nuptias quando amittit hæreditatem, et legitimam filii præmortui. Vide *verb.* Legitima, *num.* 55.

MATERTERA, ET MATERTERA MAGNA.

Vide *verb.* Affinitas, *art.* 1, *num.* 15.

MATHEMATICA.

Mathematica, seu mathesis quid. Vide *verb.* Mundus, *num.* 197.

MATRIMONIUM (V, 519).

MATRIMONIUM QUOAD EA QUÆ CONCERNUNT EJUS NATURAM, MATERIAM, FORMAM, ET MINISTRUM.

Matrimonium unde dictum; cur sic dicatur, et non patrimonium; cur aliquando vocetur conjugium, connubium, nuptia; et quid sit. Vide *verb.* Matrimonium, *art.* 1, *num.* 1 ad 5.

Matrimonium dividitur in legitimum, ratum et consummatum. Et singula explicantur, et quomodo inter se differant, *num.* 6 ad 11.

Matrimonium ut sit sacramentum, inter quos contrahi debeat, *num.* 12 et 13.

Matrimonium in ratione sacramenti quando fuerit institutum, *num.* 14 ad 18.

Ad *num.* 16 auct. vide notata. not. rom. theol.

Itemque ad *num.* 18 auct. vide not. rom. theol.

Matrimonium inter fidelem et infidelem an sit sacramentum, *num.* 19.

Matrimonium duorum conjugum infidelium, si convertantur, et ambo baptizentur, an fiat sacramentum, *num.* 20 et 21.

Assignantur effectus, sive principales, sive minus principales matrimonii, ejusque materia, ac forma, *num.* 22 ad 27.

Ad *num.* 25 auct. vide in nota *num.* 69 ad 72.

Ministri hujus sacramenti an proprie sint ipsi contrahentes, *num.* 28 ad 32 et *num.* 78 ad 84.

Matrimonium per procuratorem, nuntium, aut literas contractum undequaque explicatur, *n.* 35 ad 42.

Ad *num.* 34 auct. vide not. ubi de matrimonio per procuratorem inito queritur num sit sacramentum. Vide etiam *num.* 77.

Baptismi fides non est simpliciter necessaria pro contrahendo matrimonio. Vide *verb.* Baptismus, *art.* 1, *num.* 19.

An matrimonium seposita lege positiva sit dissolubile. Vide *verb.* Matrimonium, *num.* 61 ad 64.

De disciplina ecclesiæ circa infidelium et hæreticorum conjugia, *num.* 65.

Quomodo sentienda regula illa: *In dubio pro matrimonio est judicandum*, *num.* 66 ad 68.

In matrimonio coram paroco et testibus contracto sed invalide ob aliquod impedimentum, an oporteat renovare consensum pariter coram paroco et testibus, *num.* 73 et 74.

Indicatur qui recte agit de sponsalibus et matrimoniis, quæ a filiis familiæ contrahuntur, parentibus insciis, vel juste invitis, *num.* 75.

Ad valorem matrimonii consensus quis sit, et in quo consistat, *num.* 85 ad 88.

An qui fecte contraxit matrimonium, teneatur ex justitia revalidare illud per verum consensum; et num verba sint necessaria de præcepto, *num.* 89 ad 92.

Quænam sint conditiones necessariae, ut procurator absentis nomine, validum ineat matrimonium, et explanantur, *num.* 95 ad 101.

MATRIMONIUM QUOAD DEBITUM CONJUGALE.

Vide *verb.* Matrimonium, *art.* 2, quoad debitum conjugale.

Conjux tenetur sub mortali reddere debitum conjugii petenti serio et instanter, quando nulla illud denegandi intervenit justa et rationabilis causa. Vide *verb.* Matrimonium, *art.* 2, *num.* 1 et 2.

Peccat contra justitiam ex genere suo mortaliter conjux ille, qui ad reddendum debitum reddit se notabiliter impotentem immoderatis jejuniis, etc., *num.* 3.

Non peccat conjux conjugii debitum semel tantum et obiter vel implicite petenti modeste denegando, tergiversando, se excusando, prece, vel suasu avertendo petentem, si id non valde ægre laetetur videatur, et absque incontinentiæ periculo, *num.* 4 et 5.

Ad dignoscendum, quod conjux serio debitum conjugale petat, non est necessaria petitio expressa et formalis, sed sufficit tacita virtualis et interpretativa, quæ habeatur a signis indicantibus seriam voluntatem petendi, *num.* 6, 7 et 8.

Dantur plures justæ et rationabiles causæ, quibus intervenientibus potest licite debitum denegari, et assignantur ac explicantur singula, *num.* 9 ad 23.

Assignantur plures causæ, propter quas non possunt conjuges debitum denegare, *num.* 27 ad 34.

Auctoris sententia emendatur, in not. ad *num.* 32.

Debitum conjugale licite petitur et redditur, etiamsi mulier sit lactans vel prægnans, dummodo absit periculum abortus, *num.* 35 et 36.

Patrum, sacrorumque canonum auctoritate auctoris opinio refellitur, in not. ad *num.* 35 et seqq.

Debitum petere dum mulier est puerpera, per se loquendo non nisi veniale esse solet, et dum menstruata, petere et reddere in lege veteri sub poena capitali prohibebatur, et nunc si non mortale, est ad minus grave veniale, *num.* 37 ad 39.

Debitum conjugale licite petitur et redditur etiam non servato debito concubandi modo, aut situ, dummodo fiat propter aliquam justam et rationabilem causam, aliter saltem venialiter peccatur, *num.* 40, 41 et 42.

Conjuges, qui mala fide, seu dubii de valore matrimonii contraxerunt, non possunt stante illo dubio nec petere, nec reddere debitum, et quid si unus tantum dubitans, aut jam bona fide contracto matrimonio de valore dubium superveniat, *num.* 43 ad 50.

Si conjux pro certo cognoscat invaliditatem matrimonii, eo quod indubitanter sciat subesse impedimentum dirimens, quamvis hoc in facie Ecclesiæ

probare nequeat, non solum non potest petere, sed nec reddere debitum, *num.* 51 et 52.

Conjux, qui durante matrimonio contraxit affinitatem cum sua consorte, cognoscendo videlicet carnaliter ejus consanguineam in primo vel secundo gradu, non potest petere debitum, tenetur tamen reddere; et si cognita solum esset consanguinea in tertio vel quarto gradu, non privatur jure petendi, *num.* 53, 54 et 55.

Conjux voto simplici castitatis astrictus non potest licite debitum petere, tenetur tamen reddere, *num.* 56 et 57.

MATRIMONIUM QUOAD EA QUÆ CONCERNUNT DISPENSATIONEM SUPER IMPEDIMENTO PETENDI DEBITUM.

Dispensatio ad hoc ut sit valida, debet dari ex legitima et justa causa. Vide *verb.* Matrimonium, *art.* 3, *num.* 1.

Possunt episcopi ad petendum debitum dispensare cum conjuge, qui ante matrimonium emisit votum perpetuæ castitatis, eoque ligatus nupsit. Idem etiam possunt cum conjuge, qui post matrimonium sive consummatum, sive non, prædictum emisit votum vel cum, vel sine consensu alterius conjugis, dummodo non fuerit emissum ab utroque cum reciproca et expressa renuntiatione juris, *n.* 2 ad 6.

Excipiuntur tamen casus urgentis necessitatis, in quibus episcopi dispensare possunt etiam in votis summo pontifici reservatis, et consequenter super ipsorum impedimento petendi debitum, ac qui sint urgentis necessitatis casus innuuntur, *num.* 7 et 8.

Declaratur auctor in not.

Insuper possunt episcopi dispensare ad petendum debitum cum impeditis ratione contractæ affinitatis, et cognationis spiritualis cum sua conjuge, *num.* 9.

Eadem potestas dispensandi super impedimento petendi debitum conjugale competit etiam capitulis, eorumque vicariis capitularibus, sede episcopali vacante, et vicario generali episcopi, maxime si specialem ab ipso habeat facultatem, *num.* 10.

Regulares mendicantes, alique omnes cum ipsis communicantes possunt dispensare ad petendum debitum, tam super impedimento proveniente ex voto simplici castitatis perpetuæ ante vel post matrimonium contractum inito, quam super impedimento proveniente ex affinitate contracta ratione copulæ habitæ cum consanguinea, vel consanguinea etiam in primo gradu alterius conjugis, *num.* 11 ad 18.

Confessarii regulares possunt valide et licite dispensare super impedimento petendi debitum in primo ex nuper expressis casibus, licet non sint ad hoc specialiter deputati a suis superioribus majoribus: at in secundo probabiliter est non posse, nisi ad id specialem præfatorum commissionem habeant. Non desunt tamen magni nominis doctores pro affirmativa sententia, *num.* 19 et 20.

MATRIMONIUM QUOAD DENUNTIATIONES.

Denuntiationes matrimonii quid sint. Vide *verb.* Matrimonium, *art.* 4, *num.* 1.

De illarum origine, *n.* 73.

Denuntiationes matrimonii sine gravi causa non sunt omittendæ, nec super trina denuntiatione est facile dispensandum, *n.* 69 et seqq.

Dispensandi facultas adempta est nuntio apostolico in regno Poloniae commoranti super denuntiationibus matrimonii, *n.* 71.

Denuntiationum lex pro contrahendis matrimoniis in Servia, et finitimis regionibus est servanda, *n.* 72.

Si matrimonium contrahitur sine legitima dispensatione absque præviis denuntiationibus, quis peccet, *n.* 2.